

A24

A G E N D A 2 4

A DEMOKRATIKUS
MAGYARORSZÁGI
ÁTMENET PROGRAMJA

Verzió 1.0.0

2024. 10. 20.

AGENDA24

A demokratikus magyarországi átmenet programja

I. fejezet: A választási rendszer és a parlament

a. Összefoglaló

1. A parlamenti bejutási küszöb csökkentése 5%-ról 1 %-ra.
2. Országgyűlési képviselő, annak elnöke alelnökei, miniszterelnök, miniszter, MNB elnök, legfőbb államügyész stb. (további felsorolás) maximum 2 cikluson át lehet valaki. Egy ciklus maximum 4 év. A ciklusok nem feltétlenül egymást követő ciklusok.
3. Az az országgyűlési képviselő, aki elérte a két ciklust, akár egyéniben, akár országos listán bejutva, még egy ciklusra indulhat, de akkor már kizárólag csak egyéni körzetben és csak a saját lakóhelyén. Ekkor már vezető állami tisztséget nem tölthet be, csak sima képviselő lehet.
4. A kétharmados többséget nem érheti el egyetlen párt egyedül. Az egy párt által a parlamentbe delegálható maximális képviselők száma kétharmad mínusz egy képviselő.
5. A választásokon pártszövetségben nem lehet indulni. Minden párt egyénileg méretit meg magát és külön jelölteket állít.
6. Országos listán nem csak pártok, hanem független jelöltek is indulhatnak. Ez esetben nekik nem kell országos listát állítaniuk, de helyette legalább 80 ezer ajánlást össze kell szedniük.
7. Bármely olyan törvényjavaslattal, tisztségviselő választással szemben, amit a parlament megszavazott legalább 10 képviselő vétót jelenthet be. A vétó azonnali hatályú és a törvényt újabb egy évig nem lehet napirendre tűzni vagy tisztségviselő esetén a személyt újra javasolni. Cserébe a 10 képviselő feláldozza mandátumát, megbízatásuk azonnali hatállyal megszűnik. A pozíciójukra új időközi választást kell kiírni. A vétózó képviselő ezen az időközi választáson nem indulhat.
8. Az köztársasági elnök, az Országgyűlés elnöke és helyettesei NEM lehetnek jelenleg vagy nem lehetnek a megelőző 10 évben országgyűlési képviselők vagy párttagok. Őket a parlament egyszerű többséggel választja meg, bármely nagykorú magyar állampolgár választható.
9. A köztársasági elnök bármikor, indoklás nélkül feloszthatja a parlamentet és új választásokat írhat ki. Cserébe mandátuma azonnal megszűnik és a tisztség betöltésért járó összes jövőbeni juttatástól elesik. Vezető állami tisztséget többé nem tölthet be.
10. Nemleges szavazat a választásokon. Valaki nem egy adott jelöltre vagy pártra szavaz, hanem az ellen. Ebben az esetben a szavazatok összeszámolásakor a beérkező igen szavazatokból ki kell vonni a nem szavazatokat és az így maradt végeredmény az adott jelölt vagy párt összes szavazata.

b. Részletes kifejtés

1. A parlamenti bejutási küszöb csökkentése 5%-ról 1 %-ra.

Előnyök: A jelenlegi hatalmi koncentráció egyik forrása a túl magas parlamenti küszöb. A jelenlegi kormányzati propaganda mellett, nagyon nehéz egy új pártnak elindulni, akár évtizedes munka is lehet egy 5%-os küszöb megugrása. Ezáltal a parlamentbe jutott pártok száma alacsony. A küszöb csökkentésével megnő a bejutott pártok száma, kisebb közösségek is képviselőkhöz jutnak, kevesebb az elveszett szavazat. Nagyon fontos, hogy így a választók kevésbé befolyásoltak arra, hogy olyan pártra szavazzanak, aminek egyáltalán van esélye megugrani a küszöböt és nagyobb szabadsággal adják le kisebb pártokra is a szavazatot. A több bejutott párt, több véleményt, demokratikusabb általános képviselőket jelent. Csökkenti az esélyét egy jövőben kialakuló hatalmi koncentrációnak. Több párt esetén jobban meg kell küzdeni egy törvény megszavazásáért, több párbeszédre kompromisszumra van szükség, ami erősíti a demokráciát azzal a jelenlegi rendszerrel szemben, hogy gyakorlatilag a kormány bármely javaslata automatikusan és biztosan átmegy a parlamenten.

Hátrányok: A sok kis párt bejutása azzal is jár, hogy esetleg nehezen találunk közös hangot. Nehezebb lehet olyan többséget összehozni, amivel kormányt lehet alkotni. Koalíció esetén több szereplő van jelen így azt nehezebb hosszútávon egyben tartani. Sikertelen kormányalakítás esetén lehet, hogy új választást kell kiírni.

2. Országgyűlési képviselő, miniszterelnök, miniszter, MNB elnök, legfőbb államügyész stb. (további felsorolás) maximum 2 cikluson át lehet valaki. Egy ciklus maximum 4 év. A ciklusok nem feltétlenül egymást követő ciklusok.

Előnyök: A limitált ciklus csökkenti a hatalmi koncentrációt és így a korrupció kialakulásának lehetőségét. A hatalmi pozíciók 8 évenkénti rotációjával friss gondolkodás, új ötletek kerülhetnek felszínre. Ugyanakkor 8 év elég arra, hogy egy program vagy eszme megvalósulhasson. Ha az adott program vagy eszme nagy támogatottságot nyer akkor úgyis folytatni fogja más is, ha nem akkor pedig ideje más ötleteket is kipróbálni. A limitált időszak elejét veszi a képviselők, vezetők „elkényelmesedésének” a hatalom megszokásának. Orbán Viktor és sokan mások is pl. egész életükben képviselők voltak soha nem csináltak mást. A rotáció elősegíti, hogy állami vezetők egy adott pozícióban ne érezzék véglegesnek magukat és tudatosan készüljenek arra, hogy majd vissza kell térniük a civil élethez. Ez segít megőrizni semlegességüket csökkenti a „hatalmi arrogancia” kialakulásának esélyét. Az állami korrupció is sokkal nehezebbé válna. A korrupciós beépülés, hivatalnokok lefizetése, vállalkozók helyzetbe kerülése hosszú évekig tartó munka, ami állandósult szereplőket igényel. A rotáció elejét venné vagy nagymértékben csökkentené ennek a kialakulását.

Hátrányok: A Magyarországon jelenleg lévő viszonylag szűk polgári/értelmiségi réteg nem biztos, hogy ki tudna termelni 8 évente egy komplett cserére való vezetőt. Ahhoz, hogy a rotáció működhessen eleinte elképzelhető, hogy gyengébb képességű, vagy tapasztalatlan személyek jutnának be a parlamentbe. A nagy tapasztalatot szerzett és

egyébként tisztességes képviselőknek, vezetőknek is távozniuk kellene. Ezt részben kompenzálja az 1/3. pont. A jelenlegi hatalom mellett bevezetése esélytelen.

- 3. Az az országgyűlési képviselő, aki elérte a két ciklust, akár egyéniben, akár országos listán bejutva, még egy ciklusra indulhat, de akkor már kizárólag csak egyéni körzetben és csak a saját lakóhelyén. Ekkor már vezető állami tisztséget nem tölthet be, csak sima képviselő lehet.**

Előnyök: A nagy tapasztalatot szerzett képviselők vezetők, akiket szeret a nép kapnak még egy lehetőséget, hogy a hazájukat szolgálják. Tapasztalatuk így nem vész el és mivel harmadik indulásuk kötve van egyéni induláshoz, a saját körzetükben, így garantálható azon képviselők alacsony száma, akik azért jutnak be, mert tényleg szereti őket a SAJÁT, szűkebb közösségük.

Hátrányok: A saját körzetben, pusztán megszokás szerint szavazók, olyan képviselőt is harmadik ciklushoz juttathatnak, aki valójában azt nem érdemelte ki.

- 4. A kétharmados többséget nem érheti el egyetlen párt egyedül. Az egy párt által a parlamentbe delegálható maximális képviselők száma kétharmad mínusz egy képviselő.**

Előnyök: A jelenlegi hatalmi rendszer óriási hibája, hogy a kétharmados törvények megszavazása lényegében azt jelenti, hogy a Fidesznek nem kell konzultálnia megállapodnia senkivel, hanem automatikusan tud nagy fontosságú törvényeket (pl. alkotmány) egyedül is módosítani. A törvényalkotó eredeti szándéka viszont pont az ellenkezője volt. Betenni egy olyan magas limitet, amit nem hitt senki, hogy egy párt valaha is egyedül elérhet. És ezáltal biztosítani azt, hogy a kétharmados törvények esetén többpárti konzultáció szükséges. Ez nem valósult meg. Sok éve már pont, hogy a visszaélnék ezzel. Ahogy a bejutási minimumot is törvényhez kötjük, úgy nyugodtan lehet egy felső határa a bejutásnak is. Ha jól működő és tisztán demokratikus környezetet feltételezünk, akkor is nyugodtan kimondhatjuk, hogy nem előnyös társadalmi szempontból az, ha egy párt túlnyeri magát.

Hátrányok: Mivel a baj már megtörtént egy ilyen változtatás rendkívül megnehezítené egy ezen új szabály szerint működő új parlament számára, hogy a sok, a Fidesz által egyoldalúan módosított kétharmados törvényt visszafordítsa. Átmeneti időre lehet szükség ezen szabály alkalmazásában. A jelenlegi hatalom mellett bevezetése esélytelen.

- 5. A választásokon pártszövetségben nem lehet indulni. Minden párt egyénileg méreti meg magát és külön jelölteket állít.**

Előnyök: A Fidesz-KDNP pártszövetség azért tudott nyerni több cikluson is át, mert két nagyon fontos réteget képvisel, a klasszikus keresztény-demokráciát ötvözi a jobboldali választók igényeivel. Úgy tesz mintha két külön párt lenne, de valójában már rég egyetlen szervezeti egységként működik, miközben kihasználja a kétpárti látszat előnyeit. Lásd pl. külön párttagság az Európai Parlamentben. Valószínűleg külön-külön indulva ez a formáció soha nem tudott volna kétharmados hatalomhoz jutni és

ez így lett volna helyes. A közös listás vagy pártszövetséges listák megszüntetésével az egyéni választókerületekben is nagyobb harc, demokratikusabb viszonyok alakulnak ki, hiszen a KDNP a Fidesz ellen kellene hogy jelöltet indítson. Ha pedig mégis megegyeznek csak egy jelölt indításában akkor amögé csak az egyik párt neve kerülhetne. Önmagában csak ez az intézkedés is jelentősen csökkenthetné a jelenlegi hatalmi koncentráció esélyeit egy újabb választáson.

Hátrányok: A kisebb pártok számára megnehezítené a parlamenti bejutást. Ezt a hátrányt részben kompenzálja az 1. pont.

6. Országos listán nem csak pártok, hanem független (nem lehet semmilyen párt tagja) jelöltek is indulhatnak. Ez esetben nekik nem kell országos listát állítaniuk, de helyette legalább 80 ezer ajánlást össze kell szedniük.

Előnyök: A jelenlegi választási rendszer óriási hibája, hogy egyoldalúan előnyben részesíti a pártokat a listás szavazatoknál az egyéni jelöltek esetén. Természetesen egy egyéni jelölt lista és pártalapítás nélkül is indulhat egyéni körzetben. De ezzel csak a saját körzetét képviseli. A jelenlegi rendszer azt sugallja, hogy magánszemély nem képviselheti az egész ország érdekét csak ha pártot alapít. Ez javaslat lehetővé teszi, hogy egy ismert, sokak által kedvelt és megbízható személy is reménnyel indulhasson abban az esetben, ha a támogatottsága az egész ország területéről származik nem pedig csak egy körzetből. Ez növelheti a független jelöltek számát a parlamentben hiszen ezentúl országos listáról is bejuthatnának.

Hátrányok: Több ilyen jelölt esetén komoly szavazatokat vehetnek el a pártok elől lista esetén. A listás szavazólapon is problémás lehet tucatnyi, vagy még több nevet feltüntetni. Ezt részben kompenzálja az ehhez a típusú induláshoz szükséges ajánlószelvények relatív magas száma, ami egy független, pártok nélküli embernek nehéz feladat lehet összegyűjteni. Ez a szám garantálja, hogy csak kivételes jelöltek kerüljenek a listára.

7. Bármely olyan törvényjavaslattal, tisztségviselő választással szemben, amit a parlament megszavazott legalább 10 képviselő vétót jelenthet be. A vétót a törvény megszavazása után, de még annak aláírása előtt kell bejelenteni. A vétó azonnali hatályú és a törvényt újabb egy évig nem lehet napirendre tűzni. Cserébe a 10 képviselő feláldozza mandátumát, megbízatásuk azonnali hatállyal megszűnik. A pozíciójukra új időközi választást kell kiírni. A vétózó képviselő ezen az időközi választáson nem indulhat.

Előnyök: A magyar jogrendszerben ez egy eddig ismeretlen fogalom. A lényege az, hogy valamilyen nagy hatású, fontos társadalmi kérdéseket felvető ügyben a képviselők egy része megvétózza annak megvalósulását, de olyan áron, hogy cserébe fel kell áldozniuk saját képviselői státuszukat. Ez utóbbi tény sok kérdést vet fel és komoly következményekkel jár a képviselő számára ezért alaposan meg kell fontolnia alkalmazását. A vétójog nagy hatalommal jár, de a beépített ellensúly garantálja, hogy alkalmazására csak rendkívüli esetben kerül sor. Jó péda lehet erre Orbán Viktor

miniszterelnökké választásának megakadályozása még abban az esetben is ha a Fidesz újra többséget szerezne. Ez egy rendkívüli társadalmi hatású ügy amiben minden bizonnyal akadna 10 olyan képviselő aki inkább feláldozza a képviselőséggel járó előnyöket annak érdekében, hogy megakadályozza azt legalább egy évre a társadalom érdekében. Ugyanez előfordulhat egy olyan törvény esetében pl. a számtalan alkotmánymódosítás egyikénél, ami komoly társadalmi ellenállásba ütközik ugyan de a kétharmados jelenlegi többség mégis megszavazza. Mivel a vétózó képviselők jogállása azonnal megszűnik ezt nem lehet korlátlanul alkalmazni, hiszen elfogynának a képviselők és nem tudnak olyan gyorsan időközi választást sem tartani. Igazán visszaélni sem tudna az ellenzék vele, mert új képviselő jönne a vétózó helyére, aki esetleg máshogy gondolkodik és legközelebb nem vétózna. Az aktuális hatalmon lévő kormányt pedig mindenképpen kompromisszumra kényszerítené legalább egy két fontos kérdésben, de úgy, hogy közben azért a mindennapi kormányzati munkát ez nem akadályozza jelentős mértékben.

Hátrányok: Ismeretlen a magyar jog és a magyar társadalom számára is. Használatában nincs tapasztalat megszokás. Eleinte problémás lehet megtanulni a pontos működési mechanizmusát. A vétózható képviselők számát a tapasztalatok alapján akár többször is módosítani kellene. Több részletkérdést is szabályozni kellene pl. mennyi idő van a 10 képviselő összegyűjtésére, mi van, ha több mint tíz jelentkezik vétóra stb. Ezek tisztázásra széleskörű társadalmi egyeztetés szükséges.

- 8. Az köztársasági elnök, az Országgyűlés elnöke és helyettesei NEM lehetnek jelenleg, vagy nem lehetnek a megelőző 10 évben országgyűlési képviselők és párttagok. Őket a parlament egyszerű többséggel választja meg, bármely nagykorú magyar állampolgár választható.**

Előnyök: A független felügyelet az ország és a parlament fölött nagyon fontos a demokrácia szempontjából. Köztársasági elnököt ma sem nagyon szokás parlamenti képviselők közül választani, de párttagok bőven voltak pl Áder is. Az Országgyűlés jelenlegi elnöki pozíciójában ülő Kövér rengeteg kirohanást, pénzbüntetést, illetve szövegvonást eszközölt ellenzéki képviselők ellen. Természetesen az Országgyűlés rendjének betartása fontos feladat, de ezen örökjön inkább egy független civil és nem egy hűséges pártkatoná. A független jelölt önmagában nem garancia arra, hogy nem lesz megvehető vagy részrehajló, de ez a javaslat sokat javít a mostani helyzeten. Kombinálva a 2. pont korlátozó rendelkezésével a hatás tovább növelhető az elvart semlegesség irányába.

Hátrányok: Önmagában ez nem garancia az Országgyűlés vagy az ország hiteles független képviselétére. További szabályok, fékek szükségesek.

- 9. A köztársasági elnök bármikor, indoklás nélkül feloszthatja a parlamentet és új választásokat írhat ki. Cserébe mandátuma azonnal megszűnik és a tisztség betöltésért járó összes jövőbeni juttatástól elesik. Vezető állami tisztséget többé nem tölthet be.**

Előnyök: A jelenleg szinte teljesen kiüresített és kvázi bábként, hatalom nélkül működő köztársasági elnöki pozíciót jelentős végrehajtói hatalommal ruházná fel.

Legjobb példa alkalmazására a Gyurcsány rendszerben lett volna, amikor a széleskörű tiltakozások ellenére a miniszterelnök nem volt hajlandó távozni. Ekkor Sólyom László a helyzet feloldására alkalmazhatta volna ezt a szabályt és egy új választással sok későbbi konfliktus (tüntetések, rendőri erőszak, a kormányzati választási rendszerbe vetett bizalom megtörése) megelőzhető lett volna. Mivel ez egy nagyon erős fegyver a köztársasági elnök kezében ezért biztosítani kell, hogy csak végső esetben alkalmazza. A köztársasági elnöki poszt egy kényelmes pozíció. Szinte csak reprezentáció. Majd amikor véget ér, élethosszig tartó fizetés, lakás, autó és személyzet illeti meg viselőjét. Jelen szabály alkalmazása esetén mindenről le kellene mondania, ami komoly visszatartó erő. Mégis biztos vagyok benne, hogy a fenti esetben Sólyom László megtette volna.

Hátrányok: A jelenlegi rendszer pártkatonai rendszerében kinevezett köztársasági elnökök hűségesebbek a rendszerhez, mint hogy vállalják az azzal való konfrontálódást, ráadásul minden juttatást el is veszítsenek. Nem úgy, mint Novák Katalin, aki lemondása ellenére is minden juttatásra jogosult. Ezt részben kompenzálja a 8. pont vétőjoga, ami megnehezíti a kinevezést, valamint a Fidesz részéről is kockázatos és meggondolandó, hogy kinek adnak ekkora hatalmat a kezébe. A 2. pont korlátozásai szintén hasznosak a hátrányok időbeni csökkentésében.

10. Nemleges szavazat a választásokon. Valaki nem egy adott jelöltre vagy pártra szavaz, hanem az ellen. Ebben az esetben a szavazatok összeszámolásakor a beérkező igen szavazatokból ki kell vonni a nem szavazatokat és az így maradt végeredmény az adott jelölt vagy párt összes szavazata.

Előnyök: Ez az egyik legfontosabb változtatás. Az úgynevezett protest vagyis valami ellen szóló szavazat bevezetése. Magyarországon ma is nagyon sokan valami ellen (Fidesz) szavaznak, de ezt csak úgy tehetik meg ha valaki másra igennel szavaznak. Azok, akik az éppen adott pártokból nem tudnak választani, vagy úgy gondolják, hogy nincs esélye a választottjuknak nyerni inkább el sem mennek szavazni. Mert úgy érzik nem tudnak mit tenni. Az a tény, hogy nekem mindegy, hogy ki lesz csak XY ne legyen az ugyanúgy egy VÁLASZTÓI akarat kifejeződése mint az hogy XY legyen a nyerő. Ez a javaslat ennek ad teret. Óriási előnye, hogy egy adott pártnak ezentúl nem elég csak arra figyelnie, hogy több szimpatizánsa legyen, mint a többi pártnak, hanem arra is hogy kevesebb ellenzője. A mostani rendszerben a hatalmi koncentrációt megszerző Fidesznek elegendő csak megtartania a saját táborát a megfelelő propagandával és ígéretekkel és nem számít, hogy közben a társadalomban mennyi ellenséget szerez magának. Egy igazságos választási rendszerben az is kell, hogy számítson, hogy mennyien NEM akarnak valakit nem csak az, hogy mennyien igen. Így adott esetben nem a legtöbb szavazatot kapó párt győzne, hanem a legkevésbé megosztó párt. Ez teljesen új választási stratégiát hozna a magyar választási rendszerben és a jövőben megakadályozná a pusztán populistá eszmékre és üres frázisokra alapozott választási kampány miatt létrejövő és aztán leválthatatlanná váló hatalmi koncentrációt.

Hátrányok: A rendszer ismeretlen és idegen a magyar választóktól. Megszokása és helyes használata időt igényelne. Bizonyos részletszabályok kidolgozása társadalmi konzultációt igényel. A jelenlegi hatalom mellett bevezetése esélytelen.